

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

1. søndag i advent – 29. november 2020

Prekentekest: Luk 4,16-22 a

Lesetekst I: Jes 61,1-3

Lesetekst II: Åp. 5,1-5

Bibelens korteste preken

«Jesus var ikke kristen. Han var jøde». Plakatteksten fra Riverside Baptist Church plasserer Jesus i sin rette kontekst og miljø. På sabbaten er Jesus til stede, som forventet, i synagogen. Denne gangen som hjemvendt sønn. Ifølge jødisk skikk, kan enhver mann inviteres til å lese dagens avsnitt fra Toraen. Det er imidlertid ikke Tora-avsnittet, men profetiteksten fra Jesaja som hentes frem, og som også er en av våre lesetekster for dagen.

Tekstlesningen følges av en av Bibelens korteste prekener eller tekstutleggelseser: I dag er dette Skriftordet blitt oppfylt. I første omgang reageres det med ros og undring, men etter den påfølgende samtalen i forlengelsen av vår tekst, ser vi at «ingen blir profet på sitt hjemsted». Synagogens forsamling blir rasende.

Nådens år

Jesajaprofetien henspiller åpenbart på det som ifølge den jødiske tradisjon kalles jubelåret. Den syvende dag er sabbatsdagen – helligdagen og hviledagen. Hvert syvende år er det sabbatsår, da også jorda skal få hvile (3. Mos 25,1-7). Etter syv ganger syv år, det femtiende året, kommer det imidlertid et utvidet sabbatsår, som gjerne kalles jubelåret eller frigivelsesåret (3. Mos 25,8 ff). Det understekes at dette er året da alle skal få vende hjem og bo trygt, ha «innløsningsrett» til jord og eiendom, og at folk ikke skal gjøre urett mot hverandre eller utnytte hverandre. Omsorgen for de fattige, innflytterne og de fremmede understrekes særlig. De som har opplevd undertrykkelse skal settes fri.

Det femtiende året er på denne måten ikke bare en gjentagende hendelse, men peker frem mot den messianske tid med frihet og fred. Når Jesus derfor taler om at ordet er oppfylt, er det ikke rart at det skaper undring og spenning om hva som så vil følge, Det er jo tross alt snekkersønnen fra en ubetydelig landsby i Galilea som presenterer seg.

Nådens innhold

Om vi gransker Skriften nøye, ser vi at det ikke er helt samsvar mellom det Jesus, ifølge Lukas, siterer fra bokrullen, og slik vi leser det hos profeten Jesaja. Det betyr ikke nødvendigvis at Jesu Bibel var en annen enn vårt GT. Kanskje gir Lukas oss bare et utdrag, ettersom sitatet synes å kombinere to avsnitt fra Jesajaboka: 58,6 og 61,1.

Det som imidlertid er tydelig, er at ordet er bekreftet og oppfylt nå! Det skal ropes ut at nådens år er kommet. Det innebærer proklamasjon av det gode budskapet (evangeliet) om frihet for fanger og undertrykte, ny fremtid for fattige og fremmede, og håp og trøst for hjelpeløse og sørgende.

I et messiansk perspektiv, handler dette om mer enn ytre frihet og menneskelig godhet og omsorg. Jesus kommer ikke bare for å gjenopprette vår hverdags levekår, men for å gjenopprette en brutt gudsrelasjon. Jesus ble ønsket velkommen da han red inn i Jerusalem med den kjente salmen som jødene alltid sang under høytidene: Hosianna! Gi frelse! La det lykkes! (Sal 118,25). Jesus er både barnet i krybben og mannen på korset. Gud blir menneske for å bringe forsoning, frelse og fred. For å gi nytt liv; evig liv. Jesus er den som har makt både til å helbrede kropp og sjel, gi legedom og frelse (Mat 9,5 f)

Noe overraskende er kanskje «innskuddet» i Jesu lesning som vi ikke gjenkjenner fra de to avsnittene hos Jesaja: Han skal rope ut ... at blinde skal få synet igjen. Dette handler nok om mer enn henvisning til helbredelsene. Vi hører i Johannesevangeliet kapittel 9 om Jesu helbredelse av en som er født blind. Jesu disipler lurer på om dette er en konsekvens av hans eller foreldrenes synd, noe Jesus avviser. Underet er et tegn på noe større: Jesus er kommet for at de som ikke ser skal se, og de som ser skal bli blinde (Joh 9,39). Det utløser reaksjon hos noen av dem som mente at de både så og forstod Guds plan og vilje: Kanskje vi også er blinde, spør de.

Det går an å se uten å forstå. Det går an å vite uten å skjønne. Til tross for sterke forventninger om Messias og den messianske tid, ble Jesus i liten grad anerkjent og forstått av sitt eget folk i sin egen samtid.

Nådens mysterium

Paradokset mellom forventning og oppfyllelse kommer tydelig frem i den samtalen som følger Jesu korte preken. Ryktet om Jesu mirakler og kraftfulle undervisning i Galilea hadde nådd Nasaret, og nå ville bysbarna i Nasaret høre og se noe av det samme. Jesus henter imidlertid frem eksempler fra Skriften der både profetene Elia og Elisja ble sendt til hedninger og ikke til jøder. Det faller ikke i god jord.

Kanskje understreker dette nettopp Guds store plan. Jøders avvisning av Jesus ga folkeslagene mulighet til å høre og se. Vi var de blinde, men er blitt seende ved Guds Ord og nåde. Det er vel dette Paulus også kaller det store mysteriet: At det evangeliet som er «for jøde først» skal gå sin seiersgang rundt verden før jødene selv tar imot evangeliet (Rom 11,25 f). Det innebærer ikke at de som er blitt blindet for alltid skal være det. For selv om det fortsatt ligger et dekke over jøders øyne når Loven leses i synagogen, står Guds løfte om frelse for jødene ved lag.

Gledelig nytt år!

Vi starter et nytt kirkeår. Et nådens år. Kanskje kan teksten fra Åpenbaringsboken virke litt underlig på denne dagen, selv om det riktig nok henvises til at det er «Davids rotskudd» (Messias) som har nøklene til å åpne bokrullene. Ikke bare Skriftrullen, men også biografien om mitt liv.

Ifølge rabbi Jochanan ben Sakkai, en av de mest innflytelsesrike rabbinere i det første århundre, åpnes det tre bøker på den jødiske nyttårsdag (Rosh HaShana): En bok der navnet

på de urettferdige og fordømte står oppskrevet, og en bok med de rettferdiges navn. I den tredje boka står de oppført som ikke passer inn i noen av disse kategoriene. I de ti dagene frem mot Soningsdagen (Jom Kippur) får de anledning til å bekjenne sine synder, gjøre opp og slik bli skrevet i Livets bok blant de rettferdige.

Jesus er vår rettferdighet og forsoning. Han har nøklene til bøkene. Derfor lyder sangen fra dem som har sitt navn skrevet i Livets bok: «Du ble slaktet, og med ditt blod har du frikjøpt for Gud mennesker av alle stammer og tungemål, av alle folk og nasjoner» (Åp. 5,9)

Derfor synger også vi nå:

*«O Jesus, åpne du mitt øye, så jeg kan se hvor rik jeg er!
Jeg har en Fader i det høye som faderomhu for meg bær.»*

Rolf Gunnar Heitmann

Seniorrådgiver, Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelsmisjonen.no